

Magnum Bullarium Romanum, Seu Ejusdem Continuatio

Quæ Supplementi loco sit, tum huicce, tum aliis quæ præcesserunt
Editionibus, Romanæ, & Lugdunensi ...

Constitutiones Variorum Pontificum in præcedentibus Editionibus
desideratas, summoque studio hinc inde conquisitas complectens

Luxemburgi, 1741

3. Constituti ab eo &c. Caroli Regni Siciliae illustri, Infeudatio Regni Siciliae
per Dominum Papam Clementem IV. Domino Carolo S. Ludovici Regis
Franciae Fratri anno 1265.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74452](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74452)

A N N O
1265.

verò super senatus Articulo hæc est. Nobilis Vir Carolus Andegavia, ac Provincia Comes præfinito Juramento promittat quod dabit operam bona fide, ut Romanis juret non regere urbem ad vitam. Item quod finito triennio à die quo fiet ei Regni Siciliae concessio computando, vel si infra triennium ipsum totum prædictum Regnum, vel majorem ejus partem, cui minor non possit resistere acquisierit, vel si forte quod abfit, illud acquirere non poterit, & hoc liquido confiterit, senatum omnino dimittet, & illum ex tunc per se, vel per alium nullatenus resumpturus, nec procuraturus quomodo liber quod senatum ipsum quis alius perpetuo ad vitam habeat, ut quod ad illum aliquis etiam ad certum tempus absque licentia Romani Pontificis assumatur. Item quod dabit operam bona fide, ut idem senatus ad dispositionem, & ordinationem Romanæ Ecclesiæ revertatur, Cives scilicet Romanos ad hoc sicut melius, & honestius poterit inducendo. Item quod dum Senatum tenuerit, nihil scienter in ceteris ipsius Ecclesiæ domaniis scilicet, & feudis in ejusdem Ecclesiæ, vel suorum præjudicium faciat contra Ecclesiam, ipsam, & Ecclesiasticam libertatem, & si ipse, vel sui quidquam tale fecerint id sine mora dispendio revocabit.

Hujusmodi autem juramentum præstabit idem Comes in præsentia fide dignarum personarum, quarum tres, vel duæ ad minus sint pontificali prædita dignitate, dabitque super iis, videlicet super Juramento, & promissione hujusmodi suas patentes literas sigillis tam suo, quam hujusmodi trium vel duorum Pontificum sigillatas: in quibus utique litteris nomina personarum coram quibus hujusmodi Juramentum præstabitur exprimentur, ac se nihilominus per easdem litteras obligabit ad infra scriptas penas, quas incurrat si contra præmissam, vel eorum aliquid fecerit, videlicet quod præter reatum perjuri, quod incurret, eo ipso idem excommunicationis, & terra sua ubilibet constituta interdicti sententiæ subiaceant. Quas itaque sententiæ si dictus Comes per mensem substinuerit, eo ipso cadat à Jure senatus, & si postea de facto senatum tenere contenderit, seu intromiserit se de illo, cadat similiter eo ipso ab omni Jure, quod erit ei in Regno Siciliae acquisitum. Duplicentur autem hujusmodi litteræ ad cautelam propter viarum discrimina, & sic duplicatæ assignentur dilecto filio nostro Tituli S. Cæciliæ Presbytero Cardinali Apostolicæ sedis Legato, si præsens fuerit, vel alii personæ, quam ad hoc duxerimus deputandam, ita quod earundem litterarum aliæ deferantur, vel mittantur ad nos, & reliquæ nostro, & Ecclesiæ Romanæ nomine in aliquo tuto loco fideliter deponantur, inibi ad opus nostrum, & ipsius Ecclesiæ conservandæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ dispositionis, & ordinationis, nostrique decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire, si quis autem hoc attentare præsumserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli se noverit incursum.

Ego CLEMENS Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.

Ego Odo Tusculanus Episcopus.

Ego Stephanus Prænesticus Episcopus.

Ego Frater Joannes Portuensis Episcopus.

Ego Rodolphus Albanensis Episcopus.

Ego Anderus Tituli S. Præxedis Presbyter Cardinalis.

Ego Frater Guido tituli S. Laurentii in Lucina Presbyter Cardinalis.

Ego Guillelmus Tituli S. Marci Presbyter Cardinalis.

Ego Frater Anibaldus Basilicæ XII. Apostolorum Presbyter Cardinalis.

Ego Riccardus S. Angeli Diaconus Cardinalis.

Ego Ottavianus S. Mariæ in via lata Diaconus Cardinalis.

Ego Joannes S. Nicolai in Carcere Tulliano Diaconus Cardinalis.

Ego Ottobonus Sancti Adriani Diaconus Cardinalis.

Ego Jacobus S. Mariæ in Cosmedin Diaconus Cardinalis.

Ego Cottridas S. Georgii ad Velum Aureum Diaconus Cardinalis.

Ego Jordanus S. S. Cosmæ, & Damiani Diaconus Cardinalis.

Ego Matthæus S. Mariæ in Porticu Diaconus Cardinalis.

Actum Perusii quarto Kalendas Martii, Pontificatus nostri anno primo.

Caroli Regni Siciliae illustri, Infeudatio Regni Siciliae per Dominum Papam CLEMENTEM IV. Domino Carolo S. Ludovici Regis Franciæ Fratri: anno 1265.

C L E M E N S E P I S C O P U S .

Servus Servorum Dei dilecto filio CAROLO Regi Siciliae illustri Salutem & Apostolicam benedictionem.

Constituti ab eo per quem reges regnant & principes imperant, & qui solum habet in regno hominum potestatem super gentes & regna, necesse habemus interdum regnis ipsis, & specialiter quæ Romanæ Ecclesiæ juris & potestatis existunt, cum fratribus nostris ad pacem & justitiam populorum perpetua stabilitate disponere, ac in eorum solis ad regimen gentium subiectarum quos dignos credimus sublimare, & quia instructi ab eo, qui spiritus angelos suos facit, super hujusmodi dispositione regnorum nonnumquam aliquibus ex fratribus ipsis aliqua committimus peragenda, ut ea quæ ab ipsis fratribus super illis cum maturitate debita rite ac providè ordinantur, eo ipso quod constat ipsa de nostra fieri justiore, robur obtineant firmitatis; ne tamen vacillent in posterum vel cavillationi subiaceant, eò sunt fortius apostolico munimine roboranda. Quocirca majora, in quibus majus periculum formidatur, major est cautela discretio adhibenda. Sanè porrecta nobis tuæ filialis devotionis petitio continebat, quod cum regno Siciliae & tota terra circa Phatum usque ad confinia terrarum Romanæ Ecclesiæ, quæ de prædicto Siciliae regno esse dignoscitur, ad dispositionem & ordinationem sedis apostolicæ, ad quam specialiter pertinet, plene ac liberè devolutis, sedes ipsa obtentu devotionis, qua persona tua erga prædictam Romanam fulget Ecclesiam, & pro fidei puritate, qua Christianissimum genus tuum semper noscitur claruisse; perpenso consilio disposuerit ad laudem Dei & honorem & pacem ipsius Ecclesiæ & tranquillitatem & profectum fidelium regni ejusdem de regno ipso personam ac domum tuam regiam honorare, habitis diligentibus & diutinis inter te & sedem eandem tractatibus de prædicto regno & terra in feudum tibi & tuis heredibus concedendis, nos ad finalem consummationem eorundem tractatum & negotii regni prædicti nostrum animum firmiter dirigentes, dilectis filiis nostris

A N N O
1265.

III.
Ex Anecd.
Martene
Tom. 2.
pag. 220.

AMBALDO basilicæ duodecim Apostolorum presbytero, RICHARDO S. Angeli, JOHANNI S. Nicolai in carcere Tulliano & JACOBO S. Mariæ in Cosmedim diaconis cardinalibus dedimus litteras in mandatis, ut juxta condiciones & formam tibi per venerabilem fratrem nostrum B. Archiepiscopum Cusentinum & dilectum filium magistrum PETRUM notarium nostrum præsentatas, (quas condiciones & formam & nostram super dicto negotio diffinitionem, aliaque ipsi opportuna negotio sub bulla nostra eidem cardinalibus miseramus), ad plenariam executionem ejus negotii, & ad collationem & investituram tibi de prædicto regno auctoritate nostra faciendam efficaciter procedere procurarent, concessa eisdem per dictas litteras à nobis de ipsorum fratrum consilio & assensu procedendi ad consummationem, collationem, investituram hujusmodi plena & libera potestate. Qui considerantes ad diffinitionem prædictam à nobis super dicti regni negotio editam nostram & fratrum nostrorum subscriptionibus & bulla, nec non eorumdem fratrum sigillis ad perpetuam memoriam roboratam, & etiam prædictas condiciones & formam per prædictos archiepiscopum & notarium tibi ex parte nostra novissime præsentatas, ac diligentius attendentes, quod ea quæ ante consummationem prædicti negotii tibi faciendæ & implendæ incumbebant, & forma prædicta per te facta fuerant & etiam adimpleta, ad plenariam consummationem ejusdem negotii collationem & investituram faciendam tibi de regno & terris prædictis juxta præfatas condiciones & mandatum nostro & potestate tibi super hoc tradita processerunt, tibi que totum regnum Sicilia & totam terram quæ est citra Pharam usque ad confinia terræ prædictæ Romanæ Ecclesiæ, excepta civitate Beneventana cum toto territorio & omnibus districtionibus & pertinentiis suis per Romanum Pontificem distractis, vel in posterum distrahendis, quam sibi Ecclesia Romana usque ad tempus istud retinuisse & reservasse dignoscitur, & tunc etiam expresse tenuit, & ad suum dominium reservavit in feudum; perpetuo tuisque heredibus ex te legitime descendentibus, prædictum consummando negotium, sub prædictis conditionibus tibi plenius expressis & expositis conferentes etiam & concedentes investierunt, & per vexillum ecclesiæ præfentialiter de eisdem à te vice nostra & præfate Romanæ Ecclesiæ fidelitatis juramento recepto, juxta formam in eisdem conditionibus comprehensam receptione homagii, quod teneris nobis & dictæ Ecclesiæ reddere, nobis specialiter reservata, prout patentibus litteris dictorum cardinalium inde confectis & ipsorum sigillis pendentiibus communitis plenius continetur. Ut autem collatio seu concessio & investitura prædictæ sub prædictis forma & conditionibus expressis & appositis robore obtineant firmitatis perpetuæ, humiliter supplicasti, eas sub ipsis forma & conditionibus apostolicæ confirmationis munimine roborari. Nos igitur volentes tibi & heredibus tuis in posterum super his salubriter providere, tuis supplicationibus inclinati, collationem, concessionem, investituram prædictorum regni & terræ sub conditionibus & forma prædictis à prænominatis cardinalibus tibi & heredibus tuis factas, ac regnum ipsum ac totam terram prædictam tibi & prædictis heredibus ex certa scientia & fratrum nostrorum consilio & assensu auctoritate apostolica confirmamus, ac præsentis scripti patrocinio communimus. Ceterum quia in quibusdam articulis seu capitulis conditionum ipsarum expressus continetur, quod in certis casibus tu & tui heredes excommunicationum & sententiarum incurris, & dictum regnum & terram

ac ipsorum heredum terræ sint ecclesiastico suppositæ interdictio: nos & nunc hujusmodi sententias videlicet excommunicationis in te ac eorumdem heredes & interdicti in prædictum regnum, ac terras prædictas, si tui vel ipsorum culpa hujusmodi casus emerferint, de dictorum fratrum nostrorum consilio auctoritate apostolica promulgamus, tenorem prædictarum litterarum cardinalium eorumdem de verbo ad verbum inferi facientes, qui talis est.

Illustri & magnifico principi Domino CAROLO illustri regi Sicilia, nato claræ memoriæ LUDOVICI regis Franciæ, miseratione divina fratres AMBALDUS Basilicæ XII. apostolorum presbyter, RICHARDUS S. Angeli, JOHANNES S. Nicolai in carcere Tulliano, & JACOBUS S. Mariæ in Cosmedim diaconi cardinales ad perpetuam rei memoriam. Quoniam ad subsistentiam multorum & regimen præfate oportuit unum singulare principium; pro eo quod pluralitas in præfidentia scissuram induceret & solidam gubernaculi dirimperet firmitatem, præcipient singulis regnis & mundi provinciis singula regnantium solia, & singulæ principantium potestates: quia dum reges regnant, prospere imperant & populi regibus reverenter intendunt, hi humiliter subsunt, & illi benigne præstant, dum congruis præerunt iustis & devotis isti animis obsequuntur, viget ex hoc in eisdem populis concordium animorum unitas, misericordia & veritas sibi obviant, ac iustitia & pax se invicem amplectuntur. Ideo namque ex summo illo cælesti Rege, per quem singuli reges regnant & principes principantur, temporalis gladii ad malorum vindictam laudemque honorum regibus terrenis attributa est potestas, ut ipsi assumpto dominandi officio judicent in æquitate populos & dirigant in teris subiectas sibi gentium nationes; quantum sit voluntas eorum in executione iustitiæ, ac meditatio in lege rectitudinis, & ob reverentiam sanctæ pacis. Sane regno Sicilia & tota terra Pharam usque ad confinia terrarum Romanæ Ecclesiæ, quæ de prædicto regno Sicilia esse dignoscitur, ad dispositionem & ordinationem sedis apostolicæ, ad quam specialiter pertinent, plene & libere devolutis, fedes ipsa circa statum ejusdem regni sollicitè cogitante, illiusque regimen alicui catholico & devoto principi cupiente committere, qui ad laudem Dei, honorem & pacem Ecclesiæ, & tranquillitatem fidelium ipsius regni ejus folio præfideret, tandem quia persona vestra multa erga Romanam Ecclesiam devotione refulget, vestrumque christianissimum genus præcipue semper fidei claruit puritate; sedes ipsa consilio perpetuo disposuerit vos de regno ipso dominumque vestram honorare, habitis igitur diligentibus diuinisque tractatibus inter eandem sedem de prædictis regno & terra in feudum vobis vestrisque heredibus concedendis, deum Sanctissimum Pater & Dominus noster, Dominus CLEMENS Sacro-sanctæ Romanæ & universalis Ecclesiæ Pontifex ad saluarem consummationem eorumdem tractatum & negotii regni Sicilia suum animum firmiter dirigens, suas transmisit nobis litteras in hac forma.

CLEMENS episcopus servus servorum Dei dilectis filiis AMBALDO Basilicæ XII. apostolorum presbytero, RICHARDO S. Angeli, JOHANNI S. Nicolai in carcere Tulliano, & JACOBO S. Mariæ in Cosmedim diaconis cardinalibus salutem & Apostolicam benedictionem. Plene vos scire credimus condiciones & formam dilecto filio nostro CAROLO Andegavensi & Provinciæ comiti per venerabilem fratrem nostrum B. archiepiscopum Cusentinum & dilectum filium magistrum PETRUM notarium

nostrum

ANNO
1265.

nostrum super negotio regni Siciliae ex parte nostra vobis novissime presentatas, cum & nos illas necnon & nostram super negotio ipso definitionem & alia eidem opportuna negotio nuper vobis sub bulla nostra duxerimus destinanda. Volumus igitur, & de fratrum nostrorum consilio & assensu vobis per apostolica scripta mandamus, quatenus ad plenariam consummationem ipsius negotii, & ad collationem & investituram de praedicto regno ipsi comiti faciendam auctoritate nostra juxta easdem conditiones & formam efficaciter procedatis. Nos enim procedendi ad consummationem, collationem, & investituram hujusmodi plenam & liberam de ipsorum fratrum consilio & assensu vobis concedimus auctoritatem: nobis tamen receptione homagii, quod per ipsum comitem sine interpretatione ministri volumus nobis opportuno tempore praesentialiter exhiberi, specialiter reservata non obstante quod dictus comes ex forma diffinitionis hujusmodi tenebatur infra festum B. Apostolorum Petri & Pauli ad nostram venire praesentiam, collationem & investituram eandem, & etiam ipsius consummationem negotii de nostris manibus recepturus. Datum Perusii xi. calendis Julii Pontificatus nostri anno i.

Nos itaque considerantes diffinitionem ab ipso summo pontifice editam super dicti regni negotio, & ejusdem Domini papae & fratrum suorum subscriptionibus, ejusque bulla, & eorundem fratrum sigillis ad perpetuam memoriam roboratam ac formam & conditiones & per venerabilem patrem B. Archiepiscopum Cusentinum & discretum virum magistrum PETRUM notarium ipsius summi pontificis super ipso negotio nobis ex parte ipsius summi pontificis novissime presentatas, ac diligentius attendentes ea quae ante consummationem praedicti negotii vobis facienda & implenda incumbant ex forma praedicta per vos facta sunt & etiam adimpleta, ad plenariam consummationem ejusdem negotii, & ad collationem & investituram faciendam vobis de regno & terra praedictis, juxta praedictas conditiones & formam, ex mandato ipsius summi pontificis, & potestate tradita nobis, per supra dictas litteras duximus procedendum.

Ad honorem igitur Dei omnipotentis Patris & Filii & Spiritus sancti, & B. & gloriosae semperque Virginis MARIAE, Beatorum quoque Apostolorum Petri & Pauli, nec non praedicti D. CLEMENTIS papae IV. & sacrosanctae Romanae Ecclesiae totum regnum Siciliae & totam terram quae est citra Pharam usque ad confinia terrarum Romanae Ecclesiae, excepta civitate Beneventana, cum toto territorio & omnibus districtibus & pertinentiis suis, quam Romana Ecclesia hactenus sibi reservat, in feudum vobis vestrisque heredibus ex vobis legitime, sicut infra dicitur, descendentes sub infra scriptis conditionibus auctoritate & potestate nobis in hac parte concessa, dictum ejusdem regni negotium consummando concedimus atque conferimus, vosque de ipso regno & terra per vexillum Ecclesiae praesentialiter investimus, non obstante quod ex forma dictae diffinitionis tenebamini infra instans Beatorum Apostolorum Petri & Pauli ad ipsius summi pontificis personaliter praesentiam collationem & investituram eandem & totam ipsius negotii consummationem de suis manibus recepturi. Recipimus etiam vice ipsius summi pontificis & Ecclesiae Romanae juramentum fidelitatis a vobis secundum formam in eisdem contentam conditionibus & inferius annotatam, nec non & aliorum super quibus secundum tenorem conditionum ipsarum Romano Pontifici & praedictae

Ecclesiae praestare tenemini juramenta, receptione homagii praedicto summo pontifici generaliter reservata. Omnes quoque concessionem communitatum, baroniarum, feudorum, & aliorum quorumcumque bonorum & jurium factas in praedicto regno Siciliae per quemdam FREDERICUM, olim Romanorum imperatorem, & CONRADUM, & MANFREDUM natos ejus, ipsorum officiales, familiares, fautores, post depositionis sententiam in ipsum Fredericum per felices recordationis dominum INNOCENTIUM papam IV. promulgatam in Lugdunensi concilio revocamus. Conditiones autem sunt haec:

I. Si in vestro & heredum vestrorum obitu legitimum, prout sequitur, heredem vos aut ipsos, quod absit, non habere contigerit; regnum ipsum ad Romanam Ecclesiam, ejusque dispositionem liberè revertatur. Descendentes autem ex vobis & vestris heredibus Siciliae regibus mares & feminae in eodem regno succedent: sic tamen quod de liberis duobus maribus eodem gradu per eandem lineam concurrentibus, primogenitus; & de duabus feminis primogenita; & de mari & femina in eodem gradu similiter concurrentibus, masculus omnibus aliis praeratur. Si verò vos, quod absit, sine liberis ex vobis legitime descendentes mori contigerit; possit vobis in regno & terra praedictis succedere dumtaxat nobilis vir ALPHONSUS comes Pictavenis germanus vester. Et si dictus ALPHONSUS vobis non supervixerit, possit vobis succedere unus ex filiis Domini LUDOVICI illustris regis Francorum, videlicet major natus post illum, qui succedit in regno Francorum. Et haec gratia vel successio tam ex parte vestra, quam ex parte illorum erit tantummodo personalis: ita scilicet quod ad nullum filiorum vel heredum ipsius ALPHONSI, si Alphonsum ipsum praemori vobis contigerit, hujusmodi successio se extendet; sed hujus major natus succedat in regno Siciliae & terra praedictis; similiter & nullus filiorum vel heredum ipsius majoris natus, si idem major natus vobis non supervixerit, hujusmodi successionem habebit, sed regnum Siciliae & terra praedicta ad Romanam Ecclesiam, ejusque dispositionem liberè devolventur. Si verò ALPHONSUM & majorem natu praedictos praemori vobis contigerit; nullus alius vobis sive liberis ex vobis legitime descendentes in eisdem regno & terra succedit; sed liberum erit eidem Romanae Ecclesiae de ipsis regno & terra disponere, juxta suae beneplacitum voluntatis. Si autem praedictos ALPHONSUM & majorem natu post successionem hujusmodi, aut eorum heredes, sine liberis ex ipsis legitime descendentes mori contigerit, regnum Siciliae & terra praedicta similiter ad eandem Romanam Ecclesiam ejusque dispositionem liberè revertentur. Sed si aliquem de aliis successoribus vestris regem vel reginam Siciliae sine legitima prole sui corporis mori contigerit, in futurum succedent eidem, servatis gradibus, si superstitibus fuerint, haec personae, videlicet regis vel reginae sine prole legitima sui corporis descendentes, frater vel soror ac collaterales superiores, mares & feminae, utpote patruus & avunculi, amicae & matererae; & sursum usque ad quartum gradum dumtaxat, illis collateralibus, quos vos habebitis ad praesens dum vixeritis, & qui post obitum forsitan ex eisdem orientur exceptis, collaterales etiam inferiores succedunt similiter mares & feminae, utpote nepos & neptis ex fratre vel sorore & inferius usque ad eundem tantummodo quartum gradum. Quod autem de feminabus rectae lineae & collateralium superius est expressum, intelligendum est tam de nuptis,

Conditiones
novo regi Si-
ciliae imposi-
tae.

ANNO
1265.

quam de innuptis, dummodo nuptæ sint fidelibus & Romanæ Ecclesiæ devotis. Et sicut inter eas personas gradus servari volumus, ut scilicet prior gradus posteriori gradui præferatur; sic in eodem gradu pluribus concurrentibus, priorem natu posteriori & marem femine in huiusmodi successione volumus anteferri. Personarum autem huiusmodi nulla superfluit, regnum ipsum, ut præfertur, ad Romanam Ecclesiam & ejus dispositionem liberè revertatur. Quod si forte deficientibus masculis, contigerit feminam innuptam in regno succedere; illa maritabitur personæ quæ ad ipsius regni regimen & defensionem existeret idonea. Romani tamen pontificis super hoc consilio requisiti. Nec nubar nisi viro Catholico, & Ecclesiæ Romanæ devoto. Et si contra hoc fecerit; licebit eidem Romano pontifici contra ipsam ad privationem regni & terræ prædictorum, sine figura iudicii, & absque omni juris solemnitate, in quacumque ætate femina ipsa constet, procedere; sic hoc videbitur expedire. In regnum verò & terram prædictam nullus succedet qui non fuerit de legitimo matrimonio procreatus.

2. Adhuc tam vos quam viri in regno heredes regnum & terram prædictam nullatenus dividatis, sed semper illa unus tantum sub ipsis conditionibus in membris ac in capite ab Ecclesia Romana tenebitur.

3. Vos autem, nobis recipientibus vice prædicti Romani summi pontificis & Ecclesiæ Romanæ, præstabit ad præsens juramentum fidelitatis reservata receptione homagii eidem summo pontifici juxta ipsius mandatum, & tam vos sibi, quam ejus successoribus canonicè intrantibus expressis eorum nominibus & ipsi Ecclesiæ, quam vestri in prædicto regno heredes sub propriis nominibus ligium homagium facietis, & dictum juramentum fidelitatis faciendo mentionem de præsentem instrumento seu literis præstabit in hunc modum: *Ego CAROLUS Dei gratia rex Siciliae plenum & legium homagium faciens Ecclesiæ Romanæ pro regno Siciliae & tota terra quæ est citra Pharum usque ad confinia terrarum ipsius Ecclesiæ, excepta civitate Beneventana cum toto territorio & omnibus districtibus & pertinentiis suis secundum antiquos fines territorii pertinentiarum & districtus civitatis ejusdem per Romanum Pontificem distinctos vel in posterum distinguendos, ab hac hora in antea fidelis ero & obediens B. Petro & Domino meo Domino CLEMENTI Papa vi. suisque successoribus canonicè intrantibus & Sanctæ Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ: non ero in consilio aut consensu vel factio, ut vitam perdant aut membrum, aut capiantur mala captione. Consilium quod mihi credituri sunt per se aut nuncios suos sive per litteras ad eorum damnum illud pro posse impediam, & si impedire non possum illud, eis significare curabo. Papatum Romanum & regalia S. Petri, tam in regno Siciliae & terra prædictis, quam alibi existentia, adjutor eis ero ad retinendum & defendendum ac recuperandum & recuperata manutenendum contra omnem hominem. Universas & singulas conditiones contentas in præsentem instrumento seu literis plenarie super ipsorum regni & terræ concessionem confectis, & omnia & singula quæ continentur in eodem instrumento, seu literis adimplebo & inviolabiliter observabo, nec unquam tempore ullo veniam contra illa. Sic me Deus adjuvet & hæc sancta Dei evangelia.*

Huiusmodi autem homagia vos & dicti heredes facere & juramentum fidelitatis præstare secundum formam præscriptam, si Romanus Pontifex in Italia fuerit, infra sex menses; si verò eum extra Italiam esse contigerit, infra annum, postquam regni dominium adepti fueritis, teneamini, & singulis ipsis successionebus & eidem Ecclesiæ Romanæ renovabitis tam

ipsum homagium, quam huiusmodi juramentum. In optatione autem & beneplacito erit Romanæ Ecclesiæ vos vel heredes vestros vocare ad præstandum personaliter juramentum fidelitatis & ligium homagium Romano Pontifici & eidem Ecclesiæ, dummodo ad hæc vobis locum tutum statuant & assignent; vel aliquem cardinalem ipsius ecclesiæ alium, qui vice Romani Pontificis juramentum juxta eandem formam & homagium recipiat destinare, vosque prædicto Summo Pontifici & Ecclesiæ in vestris nominibus manibus junctis ad præsens vocare hæc specialiter obligantes, & tam vos singulis ejus successoribus quam vestri in dicto regno heredes præfato summo Pontifici & singulis ejus successoribus ac prædictæ Ecclesiæ, quando præstabit huiusmodi juramentum fidelitatis, jurabitis vos ad hæc specialiter obligantes, quod nunquam per vos vel alios seu quocumque modo perjurabitis, ut cligamini vel nominemini in regem vel imperium Romanum, vel regem Teutoniæ, seu dominum Lombardiæ seu Tusciæ vel majoris partis earundem Lombardiæ vel Tusciæ. Et si electionem vel nominationem ad imperium vel regnum Romanum, seu regnum Teutoniæ, aut ad dominium Lombardiæ vel Tusciæ, seu majoris partis earundem de vobis celebrari contigerit; nullum huiusmodi electioni vel nominationi assensum præstabit, nec intromittetis vos ullo modo de regimine ipsius imperii vel regni Romanorum, seu regni Teutoniæ aut Lombardiæ seu Tusciæ vel majoris partis ipsarum, ad quocumque horum nominati fueritis vel electi. Quod si vos vel aliqui vestrorum in regno sedentium heredum eodem, procurantibus vobis aut eis ad imperium ipsum sive ad dictum regnum Romanorum, sive regnum Teutoniæ, aut dominium Lombardiæ seu Tusciæ vel majoris partis earum electi vel nominati fueritis vel fuerint; si hoc verum & manifestum fuerit, aut si post talem electionem vel nominationem de imperii regni Romanorum seu regni Teutoniæ aut Lombardiæ seu Tusciæ seu majoris ipsarum partis regimine vos manifestè intromiseritis, vel intromiserint; eo ipso à jure regni Siciliae & terræ prædictæ cadatis vel cadant ex toto, ipsaque profusa amittatis & amittant, & eadem regnum & terra ad Romanam Ecclesiam liberè devolvatur. Si autem vos aut aliqui ex prædictis heredibus electioni vel nominationi factæ seu juri omnino renuncietis & renuncient, & quod de imperio, seu aliquo alio præmissorum, ad quod electi seu nominati fueritis vel fuerint, vos nullatenus intromittatis & intromittant, moniti infra quatuor mensium spatium post nominationem huiusmodi, tali electioni vel nominationi seu juri non renuncietis vel renuncierint; vel de ipso imperio vel de aliquo præmissorum ad quod electi seu nominati fueritis, vel fuerint, vos intromiseritis vel intromiserint quoquo modo, ex hoc sitis & sint eidem regno Siciliae & terra & omni profusa jure eorumdem privati; & ut dictum est, eadem regnum & terra ad Romanam Ecclesiam liberè devolvatur. Si verò ad vos vel in dicto regno heredes vestros non poterit commodè talis monitio provenire, super quo utique impedimento, videlicet quod moneri commodè nequeatis vel nequeant, credetur, & stabitur assertioni Romani Pontificis, monitio publica & solemnitas: ita quod si infra vi. menses post illam non renuncietis seu renuncierint, aut de imperio seu de aliquo alio prædictorum ad quæ vos vel dicti heredes electi seu nominati fueritis vel fuerint, vos quolibet modo intromiseritis, vel intromiserint; ex hoc cadatis vel cadant omni jure ipsorum regni & terræ, & regnum & terra ipsa ad Ro-

ANNO
1265.

ANN O
1265.

manam Ecclesiam liberè devolvatur. Ceterum si contigerit aliquem ex vestris heredibus, qui deberent in prædictis regno Siciliae & terra succedere, in regem vel imperium Romanorum seu in regem Teutoniae vel dominium Lombardiae seu Tusciae five majoris partis earum nominari seu eligi vel assumi, nullatenus possessionem eorum regni Siciliae & terræ nanciscatur & habeat, nec se de illorum cura seu dominio & regimine per se vel per alios aliquatenus intromittat, nisi prius imperio vel regno Teutonico, aut dominio Lombardiae vel Tusciae, seu majoris earum partis, ad quodcumque eorum electus seu nominatus fuerit vel assumptus; & omni juri sibi in illo competenti omnino renunciet, & illorum regimen nec de jure, nec de facto illud gerens, vel retinens, omnino dimittat, ipsum nullo unquam tempore resumpturus: alioquin cadat ab omni successione & jure, quæ in regno Siciliae & terra prædictis sibi competere ipso facto, ita quod eadem regnum Siciliae & terra ad Romanam Ecclesiam ejusque dispositionem liberè devolvatur. Quod si, non extantibus masculis, femina in eisdem regno & terra successerit, illa regi vel imperatori Romanorum seu in regnum & imperium electo, aut regi vel electo Teutonice aut domino Lombardiae seu Tusciae aut majoris partis earum seu electo ad earum dominium, nunquam matrimonialiter copuletur; & si contrarium fecerit, eo ipso cadat à Sicilia regno & terra prædictis, maneatque profus ipsorum jure privata, ipsis regno & terra Siciliae ad eandem Ecclesiam devolutis. Si autem vos vel aliquis vestrum in regno heredes contra hoc veneritis vel venerint, eo ipso excommunicati, & insuper labe & reatu perjurii respergi & noti existatis vel existant. In hujusmodi quoque juramento vos addetis, & tam per vos quam vestros in dicto regno heredes addetur expressè, quod nullo unquam tempore regnum seu imperium Romanorum, aut regnum Teutoniae vel dominium Lombardiae, vel Tusciam, vel majorem partem ipsarum, per vos vel per alium aut alios occupabitis, capietis vel acquiretis, aut vobis alias quolibet modo vindicaveritis; & si fecus feceritis secundum præscriptam formam penas similes, incurrat. Quod autem dicitur de majori parte Lombardiae five Tusciae, intelligitur scienter; si verò ignoranter, eam ad mandatum ecclesiae, dimittere tenemini, & si eam ad mandatum dimittat, non incidatis in poenam in isto articulo & in similibus constitutam. Si vero moniti non dimittat, remaneat poena prout est in hoc articulo & in similibus constituta. Quod si forte in posterum regem Siciliae contingat in imperatorem eligi, postquam fuerit regni Siciliae possessionem adeptus, non transeat ad imperium; alioquin in poenas incidat in hoc articulo vel aliis similibus comprehensas. Quod si regni possessione prædicti nondum habita seu obventa, in imperatorem electus, transire voluerit ad imperium, in manu prius Romani Pontificis, vel illius quem ad hoc idem pontifex duxerit destinandum filium suum successurum in regno cujuscumque fuerit ætatis emancipet, & regno renunciet, nihil juris in eo retinens clam vel palam, nec cujuslibet etiam potestatis nec ipsum filium ad servitium seu subsidium aliquod faciendum juramento vel voto; stipulatione vel pacto, sibi vel successoribus suis astringat, sicque factus filius sui juris, ab eodem Romano Pontifice vel alio destinato ab ipso procius investitur in regno, ad cuius regni successionem, si forte decederet sine liberis, nullo unquam tempore pater veniat imperator existens. Sed si imperio & omnibus quæ pertinent ad imperium

idem pater renunciare voluerit, & regno tantum esse contentus, post renunciationem hujusmodi ad illius successionem liberè admittatur: & tunc ab ipso Romano Pontifice vel alio destinato ab eodem investituram recipiat regni ejusdem.

4. Quod si dictus filius ad regnum assumptus major annis xviii fuerit, liberè administrat: sed quamdiu minor extiterit, tam ipse quam regnum ipsius in custodia Romanae Ecclesiae remaneat, donec ipse impleverit supra dictam ætatem, fructibus & obventionibus regni, ex quibus sumtus necessarii faciendi pro ejusdem regni custodia deducantur regni conservandis eidem, & lucro alterius ratione ipsius custodiae non cessuris. Quæ verò de filio dicuntur, ut ei videlicet regnum possit sub observatione præmissa à patre ad imperium transeunte dimiti, de filia etiam diximus concedendum. Et si rex non habeat filium in imperatorem electus, ad imperium transire voluerit, & de personis, quas supra duximus, liberis non extantibus, in regno possit succedere, aliqui superstitibus fuerint, quæ de filio & filia præordinavimus obventur in illis, excepto emancipationis articulo, quæ in foliis ipsis procedere poterit, qui capaces emancipationis existant ratione patriæ potestatis.

5. Declaramus etiam, si illi regi Siciliae sine filio decedenti superstes sit filia vel mulier alia, quæ juxta prædictam formam debeat ad hujusmodi successionem admitti, quæ imperatori, dum ipse rex viveret, fuerat desponsata vel nupta succedat in regno, & si regno sibi delato imperatori nupterit, cadat protinus ab eo, nisi vir ejus imperio profus renuncians, regno solummodo sit contentus, imperio autem casu repulsis filia & alia prædicta, ad personas ipsas servatis gradibus regnum perveniat, quas prænotavimus in regno posse succedere, si rege præmortuo filii non superint. In secundo autem casu regnum ad Romanam Ecclesiam devolvatur, regnum quoque Siciliae & terra prædicta imperio nullo modo subdentur, seu sibi nullo unquam tempore in eadem persona quolibet modo veniant, & præcise super articulo, tam per penas spirituales, quam alias cautiones, cavebitur juxta Ecclesiae voluntatem, quodcumque Romanus Pontifex duxerit requirendum; cum intentionis sit Romanae Ecclesiae, ut regnum & terra prædicta nullo unquam tempore imperio uniatur, ut scilicet Romanus imperator & Siciliae rex existat. Quod autem circa unionem ipsorum regni & terræ cum imperio dicimus, hoc ipsum circa unionem regni & terræ cum regno Romano, aut regno Teutoniae, seu cum Lombardia, seu Tuscia, seu cum majori parte ipsarum Lombardiae vel Tusciae intelligimus, & volumus esse dictum.

6. Pro toto verò generali censu octo milia unciarum auri ad pondus ipsius regni in festo S. Petri, ubicumque Romanus Pontifex fuerit, ipsi Romano Pontifici, & Romanae Ecclesiae annis singulis persolventur. Si verò vos vel vestri in dicto regno heredes quocumque termino non solveritis integrè ipsum censum, & expectato per duos menses terminum ipsum immediatè sequentes, de illo ad plenum non satisfeceritis, eo ipso eritis excommunicationis vinculo innodati. Quod si in secundo termino infra sequentes duos menses eundem censum sine diminutione quolibet non persolveritis, totum regnum Siciliae ac tota terra prædicta erunt supposita interdicto. Si verò nec in tertio termino, nec infra duos menses proximos per plenam satisfactionem illius, ejusdem census vobis duxeritis, consulendum; ita ut transactis eodem

ANN O
1265.

termino tertio & duobus mensibus proxime sequentibus, non sit de octo millibus huiusmodi prædicti termini ipsi Ecclesie integrè satisfactum; ab ipsis regno & terra ipsorumque jure cadatis ex toto, & regnum ipsum & terra ad Romanam Ecclesiam integrè & liberè revertatur. Si autem de censu octo millium unciarum huiusmodi prædicti termini inter dictos tertium terminum & sequentes duos menses plenariè satisfeceritis, nihilominus semper pro singulis octo millibus unciarum singulorum terminorum, si solummodo in eorum solutione cessaveritis, vel ipsas non solveritis, pœnas similes incurretis, salvo aliis pœnis & processibus, quæ vel qui de jure inferri vel haberi poterunt per Romanum Pontificem in hoc casu.

7. In quolibet etiam triennio dabitur vos & vestri in dicto regno heredes Romano Pontifici unum palefridum album pulcrum & bonum in recognitionem veri domini eorundem regni & terræ.

8. Adhuc priusquam prædictum regnum vel tantum de ipso acquisiveritis, vel adhibueritis quod etiam si aliqua ipsius regni civitates vel munitiones aut aliqua alia loca adhuc vobis rebellia fuerint, reputemini & possitis ipsius regni rex vel dominus reputari, solvetis Romanam Ecclesiam quinquaginta millia marcarum sterlingorum per infra scriptos terminos, scilicet quod infra sex menses postquam dictum regnum acquisiveritis, prout dictum est, solvetis eidem Ecclesie x. millia marcarum sterlingorum, & infra singulos sex menses successive sequentes solvetis singula x. millia, donec tota prædicta quinquaginta millium summa fuerit integrè persoluta. Quod si vos in huiusmodi terminis illa non solveritis; liberum erit Romano Pontifici contra vos pro singulis terminis ad pœnas spirituales procedere, prout sibi videbitur expedire. Quia verò, sicut in tractatu negotii actum extitit, tempore quo esset tractatus sive negotium consummandum, dominus Papa petitionem super remittendis vobis eisdem x. millibus marcarum factam crederet ex parte saltem aliqua, de qua vos teneri sibi ad gratiam deberetis, nolimus quod per prævisionem huiusmodi alioquod in hoc vobis faciat vobis per gratiam de prædicta summa x. millium marcarum deducatur.

9. Quodcumque autem Romanus Pontifex qui pro tempore fuerit, asseruerit, vel dixerit Romanam Ecclesiam indigere, ita quod super indigentia huiusmodi ipsius Romani Pontificis simplici verbo stetur, vos vel vestri in dicto regno heredes requisiti ab eo, in Urbem, in Campagniam, in Maritimam, in patrimonium B. Petri, Tusciam, ducatum Spoletanum, Marchiam Anconitanam, & in præmissam civitatem Beneventanam, ac ejus territorium & pertinentias, quæ remanebunt Ecclesie, & omnes terras alias ipsius Ecclesie per Italiam trecentos milites equis & armis bene & decenter munitos & paratos, ita quod unusquisque ipsorum habeat quatuor equituras vel tres ad minus in Ecclesie prædictæ obsequium & subsidium transmittetis, per tres menses integros in vestris vel ditorum in regno heredum sumtibus & stipendiis semel tantum in anno in servitio ejusdem Ecclesie maturaturos, mensibus ipsis à die quo iidem milites terram vestri domini vel fines vestri districtus egressi fuerint, per vulgatas dietas & solitas computandis. Quod si maluerit Ecclesia eadem ingruenti necessitate, qua stetur verbo Romani Pontificis, ut dictum est navali in mari exercitu prædicti milites, debita taxatione & recompensatione præhabita, in navale stolium commutetur.

10. Verum prædicta civitas Beneventana,

quam hætenus Romana Ecclesia sibi retinuit, & in suum domanium & dominium cum omnibus juribus & pertinentiis reservavit, & totum tenementum civitatis ejusdem cum finibus ejus antiquis, quos Romanus Pontifex quodcumque semel, cum sibi placuerit, bona fide distinguet, eidem Ecclesie & in ejus proprietate liberè remanebit, nullo jure nobis, vel cujuscumque cuicumque alii de regno prædicto seu quolibet reservato. Distinctioni quoque per Romanum Pontificem semel faciendæ, ut dictum est, stabitis absque contradictione seu refragatione quacumque, prout ipsa distinctio per apostolicas litteras apparebit.

11. Pro prædicta quoque civitate Beneventana hac vice reficienda per Beneventanos, exponetis per septennium pro lignaminibus omnia memora ipsorum regni & terræ, & omnem materiam ad ædificia opportuna, puta lapides, arenam quæ Putcolana vocatur, cementum & similia, sine præjudicio juris singularum personarum ad unam dietam prope Beneventum.

12. Præstabitur etiam ipsis securitatem per totum regnum & terram prædictam, nisi in terra vestra de novo delinquant, propter quod ad vos de jure justitia pertinebit.

13. Privilegia insuper dictæ civitatis à regibus & principibus concessa illibata servabitis. Omnia statuta per FRIDERICUM olim Romanum imperatorem, seu quoscumque alios reges Siciliae facta contra libertatem civitatis ejusdem revocabitis in omnibus, & per omnia quæ libertatis fuerint ceteris regnicolis purificabitis illa, nec aliqua statuta seu aliquas leges condetis in posterum, per quæ dictæ civitati directè vel indirectè possit præjudicium generari, ac pro apostolica sedis & B. Bartholomæi patroni civitatis ejusdem reverentia, fidancias ab omnibus remitti faciatis & remittere eisdem. Fidanciarum autem remissio est concessio libertatis, ut cives Beneventani possint liberè proprias vineas & terras extolere, ipsarumque fruges & fructum colligere, & eisdem vineas ac terras vendere, & de ipsis pro sua voluntate disponere sine aliqua exactione vel munere vel etiam datione. Vos autem & vestri in regno Siciliae heredes in dicta civitate ac ejus territorio & pertinentiis quæ remanebunt in Ecclesia vel Urbe, seu Campania vel Maritima, seu in ducatu Spoletano aut Marchia Anconitana, aut in Patrimonio B. Petri in Tuscia sive aliquibuscumque terris aut dominiis sive feudis ipsius Ecclesie ubilibet constitutis, ex successione vel legato aut conditione sive donatione, aut alio quocumque jure, vel titulo, seu contractu, nihil unquam vobis acquiretis vel vindicabitis, seu poteritis acquirere vel quolibet modo vindicare; & nihil unquam recipietis, habebitis, & retinebitis; seu poteritis recipere habere vel retinere, ac nullam potestariam, capitaneam vel rectoriam, nulum alium honorem, dignitatem, seu potestatem senatoriam, aliam administrationem vel commendam, nec quodcumque officium recipietis, seu recipere poteritis, habebitis, vel retinebitis, seu habere vel retinere poteritis in eisdem. Hoc autem intelligimus de illis heredibus vestris qui vobis in eodem Siciliae regno succedent. Nolumus enim quod delictum vobis in comitatibus & aliis terris vestris in pœnam heredis, qui est vobis successurus in regno aliquatenus extendatur. Ne verò huiusmodi alii heredes vestri contra ea, quæ continentur in isto articulo, forsan aliquo tempore venire presument, acquirendo vel vindicando, aut recipiendo, vel habendo seu retinendo aliquid in terris in articulo ipso expressis, vel recipiendo, habendo, seu retinen-

do in eisdem terris potestariam seu capitaniam, vel aliquid aliud de his quæ articulo continentur eodem sic semper hoc duximus concedendum, ut videlicet nulli etiam huiusmodi aliorum heredum vestrorum nullo unquam tempore liceat sibi quicquam in eisdem terris acquirere vel vindicare, recipere, habere vel retinere potestariam, sive capitaniam vel restoriam aut aliquid aliud ex his quæ, prout dictum est, in eodem articulo plenius exprimuntur. Quicumque autem ipsorum fecus præsumserit, eo ipso excommunicatus existat, nec ipse, nec ejus posteri in perpetuum possint in eodem regno succedere, si eis in casu aliquo huiusmodi successio devolveretur; sed ab illo repellatur omnino, & nihilominus ille qui huiusmodi regni gubernacula possidet, Romano Pontifici contra eum patenter assistere teneatur. Si vero vos vel vestri in regno heredes prædictam Beneventanam civitatem, territorium, vel pertinentias ejus, quæ remanebunt Ecclesie, vel aliquam partem earum, aut Campaniam, aut Maritimam, seu urbem aut ducatum Spoletanum, vel Marchiam Anconitanam, sive patrimonium B. Petri in Tuscia, aut alias quascumque terras Romanæ Ecclesie ubilibet constitutas occupaveritis, vel occupari feceritis, aut molestari; & postquam super hoc à Romano Pontifice moniti vel requisiti fueritis, vel commodè moneati aut requiri nequiveritis juxta ipsius Romani Pontificis assertionem vel dictum, postquam de hoc tempore publicè aut solemniter vos monuerit infra tres menses non restiteritis integre omnia occupata, eo ipso ab eisdem regi Siciliae & terræ jure cadatis totaliter. Ipsaque regnum & terram prorsus amittatis; & hæc ad Romanam Ecclesiam liberè devolvantur.

Quod si etiam restitueritis occupata, nihilominus ad plenum de universis injuriis & damnis illatis ad mandatum ejusdem Romani Pontificis satisfacere teneamini, alii quoque heredes vestri, videlicet qui vobis non succedent in regno, occupare vel facere occupari easdem terras Romanæ Ecclesie, vel molestare & molestari facere super illis eandem Ecclesiam non attemptent. Illi verò qui fecus attentaverint, præmissas penas, ut videlicet eo ipso sint excommunicati, & tam ipsi quam eorum posteritas in perpetuum ad successionem prædicti regni, si aliquando forte casu ejusdem successio devolveretur ad illas, nullatenus admittantur, incurrant; & rex Siciliae qui tunc erit, teneatur assistere Romano Pontifici contra ipsos, prout superius est expressum.

14. Sanè omnibus ecclesiis tam cathedralibus quam aliis regularibus & quibuslibet religiosis secularibus, nec non omnibus prælatis & clericis, ac universis personis ecclesiasticis, secularibus & regularibus, & quibuslibet religionis locis plenariè dimittentur & restituentur integre omnia bona eorum immobilia à quibuscumque ablata vel occupata sint, & per quoscumque detineantur. Mobilia verò quæ extant & poterunt inveniri simili modo restituantur eisdem. Hæc autem restitutio fiet absque contradictione vel difficultate qualibet, sicut nanciscemini prædictorum regni Siciliae & terræ possessionem, hoc modo, scilicet quod statim in illa parte ipsorum regni & terræ quæ vobis obediet restitutio ipsa fiet, ipsaque successive consummabitur, sicut eadem regnum & terra habebuntur. Ne autem super his rebus restituendis ingeri possit aliqua difficultas, deputabuntur à Romano Pontifice aliqui juris discreti, ad quorum mandatum &

arbitrium jurium & rerum immobilium & mobilium quæ extant restitutio plenè fiat: ita quod de his de quorum dominio vel proprietate seu possessione notorium fuerit, ad eorum mandatum & arbitrium mox reddentur. In dubiis vero per ipsos de plano & absque strepitu iudicii veritas diligentius inquiretur. Sufficit enim vocari Cam. seu Ballium, in cujus jurisdictione vel ballivia seu territorio bona, de quibus agetur, consistant, ad videndum jurare testes, qui in huiusmodi inquisitione deponent.

15. Omnes insuper ecclesie tam cathedrales quam alie regulares & seculares, nec non & omnes prælati & clerici, & omnes personæ ecclesiasticæ seculares & religiosæ, & quæcumque religionis loca cum omnibus bonis suis in electionibus, postulationibus, nominationibus, provisionibus & omnibus aliis plena libertate gaudebunt, nec ante electionem sive in electione vel post, assensus vel consilium aliquatenus requiretur. Quam utique libertatem vos & vestri in prædicto regno heredes semper mantenebitis & conservabitis & manteneri facietis, quod in omnibus aliis plena libertate gaudebunt, nec ante electionem sive in electione vel post, regius assensus vel consilium aliquatenus requiretur. Quam utique libertatem vos & vestri in prædicto regno heredes semper mantenebitis & manteneri facietis ab omnibus subditis vestris, distæque ecclesie ac personæ utentur liberè omnibus bonis & juribus suis, salvo vobis & vestris in regno heredibus jure patronatus in ecclesiis in tantum quantum vel antiqui reges Siciliae huiusmodi jus patronatus in ipsis ecclesiis habuerint.

16. Omnes etiam causæ ad forum ecclesiasticum pertinentes liberè & absque ullo impedimento agitantur, tractantur & ventilantur coram ordinariis & aliis ecclesiasticis iudicibus, & terminantur per eos. Et si ad sedem Apostolicam super huiusmodi causis appellari contigerit, tam appellantes quam appellati ad eandem venire sedem pro appellationum executionibus liberè & absque aliqua inhibitione permittantur.

17. Sacramenta verò fidelitatis præstabuntur secundum antiquam & rationabilem consuetudinem, prout canonica statuta permittunt, ab illis ecclesiarum prælatis, quorum prædecessores antiquis illa Siciliae regibus præstiterunt. Ab illis autem prælatis ecclesiasticis, qui temporalia sive regalia bona tenent, si qui tamen sunt, qui huiusmodi bona tenent à Domino rege vel aliis dominis temporalibus, & qui huiusmodi ratione bonorum ab antiquo consueverunt regibus & ipsis dominis temporalibus servitia exhibere, huiusmodi honesta & antiqua servitia eis secundum rationabilem & antiquam consuetudinem, & sicut antiqua patiuntur canonica statuta impendantur, salva semper circa ecclesias cathedrales & alias regulares & seculares, ac personas & loca ecclesiastica, tam in faciendis provisionibus & electionibus confirmandis, quam in omnibus quibuscumque aliis Romani Pontificis & ecclesie Romanæ jurisdictionibus ac auctoritate plenaria & libera potestate revocabitis, quæque omnes constitutiones seu leges prædictum FRIDERICUM vel per reges Siciliae, seu per CONRADUM ipsius Friderici filium, aut MANFREDUM principem Tarentinum, qui de facto retinet ipsum regnum occupatum, editas contra ecclesiasticam libertatem, nec statuta vel conditiones aliquas edetis, aut etiam promulgabitis, per quæ juri aut ecclesiasticæ libertati derogetis.

18. Promittetis etiam quod nullus clericus vel persona ecclesiastica eorundem regni & terrarum in civili vel criminali causa convenietur coram iudice seculari, nisi super feudis iudicio petitorio conveniatur civiliter, sed omnes personarum ecclesiasticarum omnimodè erunt liberæ, & in nullo regi vel principi subiacebunt.

19. Nullas insuper tallias vel collectas imponetis ecclesiis, monasteriis, clericis & nostris ecclesiis vel rebus eorum, & in ecclesiis vacantibus, vos vel vestri in regno heredes nulla habebitis regalia, nullosque fructus, redditus & proventus, nullas obventiones, ac nulla profus alia percipietis ex iisdem, custodia earundem ecclesiarum interim liberè remanente penes personas ecclesiasticas juxta canonicas sanctiones.

20. Comites verò, barones, milites, & universi homines totius regni & terrarum prædictarum vivent in ea libertate, & habebunt illas immunitates, illaque privilegia, ipsisque gaudebunt, quas & quæ tempore claræ memoriæ GUILLIELMI II. Sicilia regis, & aliis antiquis temporibus habuerunt.

21. Omnes exules regni Sicilia & terrarum prædictarum, cujuscumque conditionis existant, ad mandatum Ecclesiæ reducantur in regnum & prædictam terram. Ipsisque de bonis & juribus eis debitis restitutio plena fiet, in hujusmodi autem restitutione secundum prædictam formam in capite de bonis Ecclesiasticis tuendis contentam tam in notoriis quam in dubiis procedatur; omnesque captivos & obsides, qui tenentur in regno & terra prædictis, Romanos regnicolas, & alios de terra Ecclesiæ, Tuscos & Lombardos, & illos de Marchia Tarvisina bona fide restituetis libertati pro posse.

22. Hæredibus verò quondam RICARDI comitis Sorani germani felicis recordationis INNOCENTII papæ IV. jus quod in comitatu Sorano & aliis Ecclesiæ Romanæ fidelibus illud in aliis comitatibus & bonis, si qua eis in regno & terra prædictis à regibus & principibus concessa obtinent, erit salvum, nec per præsentem ipsorum regni & terrarum cessionem comitatus sic concessorum eorundem cuique ad proprietatem seu possessionem prædictam generetur, regio in his omnibus jure salvo.

23. Nullam etiam confederationem vel pacificationem, seu societatem cum aliquo imperatore, vel rege vel principe, seu barone Saraceno, Christiano, vel Græco, aut cum aliqua provincia seu civitate aut communitate vel loco aliquo scienter contra Romanam Ecclesiam, vel in damnum Ecclesiæ facietis, & si feceritis ignoranter, teneamini ad mandatum Ecclesiæ revocare.

24. Habeatis autem mille ad minus Ultramontanorum militum comitativam: quorum quilibet equitaturas quatuor secum habeat. Habebitis etiam trecentos balistarios & tot alios bellatores, quot ad prosecutionem negotii fidei sufficere videtur, & usque ad annum à præsentem die computandum sic muniti cum tota vestra hujusmodi comitativa esse teneamini, & sitis extra fines comitatus Provincia versus Italiam vel in Italia, & ex tunc infra tres menses immediatè sequentes esse teneamini, & sitis in terris contiguis regno Sicilia, nisi forsitan in Italia hostium obstaculo impediamini vel occurrat, quorum impugnationem & debellationem quamdiu taliter muniti perseveranter institeritis, intelligamini negotium proficere, nec vobis tempus prædictum trium mensium currat. Quod si vos sic muniti usque ad hujusmodi annum non fueritis extra fines prædicti comitatus; vel si infra eisdem tres menses

tali non præpediti obstaculo non fueritis in terris eisdem Sicilia regno conterminis cum comitativa hujusmodi constituti, vel in quocumque casu prosecutionem negotii opportunam non impendentibus operam in eisdem terris conterminis dicto regno infra ipsos tres menses non fueritis sic muniti, liberum erit Romano Pontifici ac in potestate remanebit ipse, dicere, pronunciare, vel proferre in scriptis vel sine scriptis, de consilio vel sine consilio fratrum, vobis aut alio etiam quocumque cujus forsitan interesset non vocatis, & absque omni juris solemnitate, collationem, concessionem, investituram, vobis & heredibus vestris de regno & terra prædictis factas vacuas omnino esse, nullumque robur vel valorem habere, ac eas revocare, cassare, irritare, ac ipsas cassas & irritas nunciare.

25. Liberum quoque erit eidem Romano Pontifici hoc idem facere; si, quod absit, vel longa præpediti valetudine vel morte præventi dignum negotium juxta eandem formam non assumseritis, vel assumptum non fueritis profecti, nisi forte talis persona & tam idonea juxta formam eandem vices vestras vel vestrorum heredum in hac parte suppleverit, quæ merito ad hoc sufficere & debeat à Romana Ecclesia reputari. Quod si forte vos aliquo impedimento fueritis irretiti, & hoc significaveritis Romano Pontifici, in potestate remanebit ipse dicere, pronunciare & approbare & proferre juxta formam in capitulo ipso contentam collationem, concessionem & investituram hujusmodi vobis & heredibus vestris factas de regno & terra prædictis vacuas omnino esse, nullumque valorem & robur habere ac eas revocare, cassare & irritare, & ipsas cassas & irritas nunciare, vel talem personam & totam idoneam assumere vel admittere ad dictum negotium, quæ merito ab ipso sufficiens reputetur. Deinde omnes præmissas conditiones quæ in persona vestra apponuntur, circa vestros etiam in dicto regno heredes & successores intelligimus & volumus esse dictas, salvis omnibus quæ circa alios heredes ordinata consistunt, prout superius est expressum.

26. Vos etiam dabitis privilegium vestrum domino Papæ ac Romanæ Ecclesiæ, ac bulla aurea bullatum, in quo proprio juramento fitebimini & cognoscetis expressè regnum Sicilia & totam terram quæ est citra Pharam usque ad confinia terrarum Romanæ Ecclesiæ, excepta civitate Beneventana cum territorio & pertinentiis ejus quæ Ecclesiæ remanebit eidem ex sola gratia & mera liberalitate sedis apostolicæ vobis vestrisque heredibus de novo fore concessa, vosque recepisse ac tenere regnum & terram hujusmodi à dicta Romana Ecclesia sub pactis & conditionibus supra dictis. Ut autem prædicti negotii consummatio, & hæc nostra collatio, concessio & investitura, ac revocatio, ac alia præmissa illibata perpetuo maneat & inconcussa semper obtineant firmitatem, præsens instrumentum, seu præsentem litteras sigillorum nostrorum munimine roboratas vobis duximus concedendas. Actum Romæ apud Lateranum in basilica S. Salvatoris, quæ appellatur Constantiniana, ante sacratissimum altare ipsius basilicæ IV. calendas Julii anno Domini MCCCLXV. Pontificatus verò prædicti CLEMENTIS papæ IV. anno primo. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumserit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Perusii per manum magistri Michaelis de Tholosa

ANN O
1265.

S. R. E. vice-cancellarii II. nonas Novembris indictione nona, Incarnationis Dominice M C C L X V. Pontificatus vero Domini Clementis papae IV. anno primo.

IV.
Ex Anecd.
Martene
Tom. 2. col.
1812.

Ad Hugonem comitem Ruthenensem. Permittit ei habere altare portatile anno: 1266.

C L E M E N S EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei dilecto filio nobili viro HUGONI comiti Ruthenensi, salutem & apostolicam benedictionem.

Quia Deo & apostolica sedi devotus & ecclesiae Romanae specialis vassallus esse dignosceris, te libenter prosequimur favoris gratia specialis. Cum itaque te, sicut asseris, frequenter ad loca, in quibus non sunt ecclesiae vel capellae, devenire contingat, timeasque propter hoc interdum divinis officiis defraudari. Nos tuis devotis supplicationibus inclinati, apostolica tibi auctoritate concedimus, ut capellanus tuus, qui pro tempore fuerit, secum possit habere altare portatile cum debita reverentia & honore; in quo tibi & familiae tuae, cum ad huiusmodi loca perveneris, vel aliis evidens necessitas imminet, missarum solemnitas celebrare valeat, sine juris praedictio alieni. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem haec attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli apostolorum eius se noverit incursum. Datum Perusii XII. kalendas Martii, Pontificatus nostri anno II.

Statuta pro Ecclesia Aniciensi: anno 1267.

C L E M E N S EPISCOPUS,

Ad perpetuam rei memoriam.

Inter ceteras sollicitudines quibus animus noster jugiter ad diversa trahitur, frequenter ad statum Aniciensis ecclesiae vertimus apostolicae considerationis intuitum, & multiplex ratio nos invitat, ut ad ipsam specialis affectionis animam habeamus. Non enim sumus, nec esse debemus immemores, quod in illa dudum honoris incrementa suscepimus, in ea promoti fuimus ad episcopalis (a) apicem dignitatis, apud illam aliqua tempora aetatis nostrae percurimus, ut inde faciente Domino, cum gradatim habuerimus ad altiora progressum, respiciamus eandem ecclesiam more patris ut filiam, & in mente nostra ferventi desiderio geritur, ut Ecclesia ipsa spiritualiter & temporaliter augmenretur, ac in omnibus prosperè dirigatur. Porro quia consuetudines & conditiones ejus agnovimus, & ibidem aliqua vidimus, quae decentiorem modum in observantiis exigebant, cordi nobis admodum extitit, ut utile &..... consilium apponere curaremus. Verum cum dilecti filii capitulum ejusdem ecclesiae venerabili fratri nostro Aniciensis episcopo commisissent, ut vice ipsorum statueret, ordinaret & faceret, quae ad conservandum & reformandum prosperum & honestum ipsius ecclesiae statum competere, & cognosceret perti-

(a) Ex Archidiacono Aniciensis episcopus electus est anno 1259. factus anno sequenti Archiepiscopus Narbonensis, postea Cardinalis, ac tandem summus Pontifex.

ANN O
1265.

ner; ac idem episcopus & tres ecclesiae praefatae canonici, quos ipsi sibi super hoc adjunxit, de ipsius capituli voluntate, prout eis visum extitit, super aliquibus providissent, nos illa quae sub certis videbantur ordinasse capitulis praesentata nobis diligenti examinatione discussimus, & eis juxta studium apostolicae providentiae limae correctionis expositis quamplura solerter adjecimus, & quaedam exinde justimus rescanda. Consideratis autem omnibus quae circa praemissa fore praevidimus attendenda, statuta quaedam & ordinationes edidimus in forma annotatas, quae in praedicta ecclesia jubemus & volumus perpetuis temporibus observari.

I. Quare de apostolica plenitudine potestatis statuimus & ordinamus quod quilibet canonicus Aniciensis ecclesiae, & in dignitate seu personatu quolibet constitutus, chorum ipsius ecclesiae semel ad minus in die ingredi teneatur, & ibidem alicui horae canonicae interesse diei & quod de cetero de illis quatuor solidis Poldiensis monetae, qui pro libratione claustris confueverant singulis canonicis exhiberi, cuilibet eorum dentur duo; reliqui vero duo solidi ratione illius horae cui interfuerit, libentur unicuique. Quod si non interfuerit, nequaquam percipiat, & loco quotidianarum distributionum, quae dari solent in horis, in posterum habeantur. Hoc autem salvo quod in theologia nunc & in posterum studentibus, quantum ad hos duos solidos, nullum praedictum generetur: quos etiam percipiat qui praesens in civitate Aniciensis aliqua hora diei per absentiam, vel per aliam justam causam foris impeditus, ipsum chorum ingredi non valebit.

II. Item, Quod quilibet clericus ejusdem ecclesiae semel ad minus in die chorum ipsum teneatur intrare, & aliqui horae canonicae, in qua etiam distributiones infra scriptae non sient, & bis in hebdomada matutinis officiis interesse; alias ipsa die qua defecerit, vel proxima qua post defectum huiusmodi clericis primum librabitur, superpellicii ipso facto sit liberatione privatus. Eo salvo, quod vicariis canonicis pauperibus & clericis inferius est statutum.

III. Item, Quod omnes vicarii & capellani capellarum & canonici pauperes ejusdem ecclesiae singulis horis diurnis interfint, cum ad hoc sint specialiter deputati, praesertim toti missae horae primae, & ipsi primae horae nonae & vespere & completorio, & ter ad minus in hebdomada interfint matutinis. Et si defuerint in una horarum praedictarum, in media liberatione superpellicii ipso facto; in duabus vel pluribus, tota liberatione diei ejusdem vel proxima, in qua post defectum huiusmodi primum librabitur priventur, nisi infirmitate impediti fuerint, vel alia justa causa. Omnes etiam praedicti teneantur ibidem ad residentiam personalem.

IV. Item, Clericuli omnibus horis interfint; & si duabus horis diurnis vel nocturnis defecerint, priventur libratione superpellicii ipsa die. Et si succentor negligens fuerit circa correctionem eorum, die illa qua ipsos non correxerit negligentes, claustris libratione puniatur. Et si legitime monitus in negligentia huiusmodi perseveraverit; amoveatur ab officio succentoris per capitulum memoratum.

V. Item, Quod canonici pauperes circa officandam ecclesiam & sepulturam canonicorum majorum ipsius ecclesiae se habeant ex antiqua observantia sicut debent: si defecerint per se vel per vicarium minimè serviendo, amittant duodecim denarios Vienneses, quos recipiat departiendos eis qui huiusmodi

Canonici uni
saltem horae
in choro inter-
ferint quoti-
die.

Similiter &
clerici, & bis
in hebdoma-
da matutinis.

Vicarii &
capellani &
pauperes ca-
nonici singu-
lis horis diur-
nis. f. tertiae.
* f. sextae.

Clericuli hor-
is omnibus
interfint.

Canonici
pauperes.

V.
Ex Anecd.
Martene
Tom. 2. col.
476.